UN ARBITRU AL SPIRITULUI

Prof. univ. dr. Alexandru GAFTON,
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iaşi
algafton@gmail.com

Mă aflu în onoranta, dar şi inconfortabila situaţie de a vorbi nu doar despre o persoană de care sînt foarte apropiat, dar mai cu seamă despre un Profesor pe care îl respect în mod deosebit şi ale cărui cunoştinţe le copleşesc pe ale mele. Cu toate acestea, am acceptat să mă plasez în această situaţie deoarece îmi compensez carenţele prin bunăcredinţă, precum şi întrucît, mai mult decît oricînd, trăim vremuri în care, într-un fel sau altul, sîntem evaluaţi nu neapărat de cei care ne sînt superiori, cel puţin sub aspectele în discuţie, dar şi de către cei care ar putea deveni ca noi, ori de cei care nu vor ajunge niciodată aici.

*

Profesorul Petre Gheorghe Bârlea este licenţiat în limbi clasice, în limbile română, franceză şi germană, studiile sale universitare întinzîndu-se de-a lungul a 12 ani, începînd cu anul 1970. Simpla cunoaştere a situaţiei din învăţămîntul superior românesc ne face să înţelegem că, aproape sigur, au fost cei mai buni ani de după război: majoritatea intruşilor dispăruse, ceea ce mai rămăsese din rîndul marilor Profesori şi, mai cu seamă, din cel al elevilor acestora reluîndu-şi cumva şi întrucîtva locul natural în rîndul marii intelectualităţi a ţării sau avînd acces la a

BDD-V4310 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:14 UTC)

fi în contact – fie şi indirect – cu tinerimea studioasă. În ciuda multor dificultăţi care, apoi, au dispărut treptat, datorită multor avantaje care, şi ele, au dispărut apoi, în general, tinerii formaţi în acea perioadă au putut avea parte de o instrucţie extrem de coerentă, de temeinică, şi generatoare a unui potenţial însemnat pentru viitoare realizări ştiinţifice şi profesionale.

Studiile doctorale au avut ca obiect o lucrare de romanistică şi s-au petrecut între 1990 şi 1996, sub ilustra îndrumare a unuia dintre cei mai respectaţi indoeuropenişti, Doamna Profesor LuciaWald. De aceea, majoritatea Profesorilor[1] care au contribuit la formarea celui astăzi omagiat constituia o elită intelectuală şi academică, cea mai în măsură să înrîurească benefic formarea tinerilor şi să genereze o nouă elită intelectuală. Desigur, firescul proces de selecţie naturală îşi urmează cu eficienţă cursul spre împlinirea binefăcătoarei sale meniri, puţini dintre cei veniţi sau chemaţi rămînînd a fi aleşi.

Fiind cu deosebire complexe, înglobînd şi consumînd o cantitate uriaşă de energie de cea mai bună calitate, pregătirea şi devoltarea academică a Profesorului Petre Gheorghe Bârlea, apoi evoluţia carierei sale academice şi ştiinţifice nu s-au desfăşurat cu uşurinţă şi în mod implicit. Privind prospectiv, se înţelege că – precum în cazul oricărui proces natural sau cultural, de altfel – fiecare moment era pîndit de pierderi, de

[1] Sorin Stati, Petru Creţia, Francisca Băltăceanu, Gabriela Creţia, Mariana Băluţă, Marta Guţu, Al. Graur, N.I. Barbu, Iancu Fischer, Alexandru şi Eugen Cizek, Mihai Nasta, Florea Fugariu, Eugen Dobroiu, Mihai Nichita, Traian Costa, Adelina Piatkovski, Maria Marinescu-Himu, Dan Sluşanschi – dintre clasicişti, Eugen Simion, Gheorghe Mihăilă, Marius Sala, Dan Horia Mazilu, Alexandru Niculescu, Florica Dimitrescu, Theodor Hristea, Mircea Martin, Al. Piru, Silviu Angelescu, Theodora Cristea, Alexandra Cuniţă, Viorel Vişan ş.a. – dintre românişti şi romanişti.

BDD-V4310 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:14 UTC)

ineficienţă, de nerealizări. Privind retrospectiv, însă, este evident că diferitele etape au apărut, s-au produs şi s-au împlinit cu necesitate. Este acesta semnul bazelor temeinic durate, al mlădițelor trainice ale acestora, al capacităților organismului de a rodi superior, generînd în continuare un potențial ridicat de autoreproducere şi evoluție a cunoştințelor. Analizînd lucrurile şi procesele din perspectivă evolutivă, pricepem că energiile care au alimentat procesele şi lucrurile ce-au încununat caznele constituie şi reflectă destinul unui ales.

*

Activitatea Profesorului Petre Gheorghe Bârlea se desfăşoară pe acelaşi sistem complex de coordonate, destinul său fiind preocupat şi îngrijindu-se, parcă, să îl supună la tipuri cît mai variate de activități, în vreme ce oamenii au văzut în asta prilejuri de a-l exploata cît mai mult[2].

Sub aspect organizatoric-administrativ, a fost şef de Catedră, de Departamente, de Şcoală doctorală şi prorector. Din cîte ştiu, purtînd povara acestor atribute, nu doar a avut preocupări, dar le-a convertit pe acestea în realizări, reuşind să organizeze structurile existente, să le confere eficienţă, să

[2] Am bucuria de a fi printre cei ce au o relație privilegiată cu Domnul Profesor Bârlea, cu care mă aflu într-o constantă comunicare. Ştiu bine, aşadar – şi cred că nu comit o indiscreție împărtăşind acest lucru –, că agenda sa este foarte încărcată, extrem de încărcată, felurite rugăminți de a participa la felurite activități ştiințifice şi culturale ridicînd continuu nivelul poverilor pe care le poartă cu demnitate şi generozitate. La sugestia mea – mereu aceeaşi – de a fi selectiv, răspunsul său – mereu acelaşi – mi-l arată avînd conştiința superioară a cuiva care se consideră parte a unui ansamblu social vast, şi care înțelege că onorarea responsabilităților generate de participarea la întreg exclude selectivitatea.

BDD-V4310 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:14 UTC)

stimuleze colectivele şi membrii lor în direcţia perfecţionării şi valorificării eficace a resurselor, în acele colective fiind promotor al bunelor practici. Mai mult, în mod de la sine grăitor, el este întemeietorul unor noi domenii de activitate, sub forma unor colegii.

Sub aspect academic şi ştiinţific, Profesorul Petre Gheorghe Bârlea s-a specializat în mai multe direcţii, bazelor – lingvistica generală şi comparată şi filologia clasică – adăugîndu-li-se în chip firesc subdomenii precum teoria comunicării, retorică şi stilistică, pragmatică, limbaje de specialitate, traductologie, inter- şi multiculturalitate. Roadele acestor preocupări au fost culese şi răspîndite nu doar în numeroasele sale scrieri, dar şi în cadrul activităţii sale de profesor al unor Universităţi româneşti, precum şi în cel al calităţii sale de profesor invitat şi de lector de limbă, cultură şi civilizaţie română la universităţi din America de Nord şi din Europa, al multiplelor stagii de documentare la Universităţi din S.U.A., Cipru, Franţa, Grecia, Irlanda, Italia, Scoţia, Spania şi al participărilor cu comunicări la congrese, conferinţe, colocvii şi dezbateri pe teme de lingvistică, educaţie şi culturologie, naţionale şi internaţionale, din încă şi mai multe ţări. Respectat atît în ţară, cît şi în multe locuri din străinătate, Profesorul participă activ la mai multe proiecte ştiinţifice din aria traductologiei şi interculturalităţii, fiind membru al mai multor societăţi ştiinţifice naţionale şi internaţionale, avînd recunoaşterea dată de numeroase diplome, medalii, premii şi titluri la nivel naţional şi internaţional.

Cele sumar înşirate pînă aici deja copleşesc, mai ales că nu este vorba despre simple activităţi, ci despre procese elaborate care au generat rezultate consistente şi de calitate. Însă înşiruirea nu se încheie, deoarece Profesorul Petre Gheorghe Bârlea activează ca expert în mai multe organisme la nivel

BDD-V4310 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:14 UTC)

național, dintre care cel mai prestigios este Consiliul Național de Acordare a Titlurilor Academice şi a Diplomelor Universitare (CNATDCU), apoi ca membru în Consiliul ştiințific al mai multor reviste de prestigiu – dintre care DICE şi „Diacronia" sînt cele mai prestigioase –, şi este unul dintre cei mai solicitați colegi în comisii de doctorat, concurs şi abilitare, nu pentru blîndețea sa – reală, de altfel –, ci pentru nivelul înalt de competență, de responsabilitate şi pentru echilibrul său, îmbinare care constituie pentru oricine un garant al calității şi corectitudinii întregului proces şi o marcă reală a relației dintre titlul acordat şi nivelul real al solicitantului[3].

În acelaşi registru am încadra şi numeroasele prefețe, recenzii şi cronici, prin care Profesorul se arată a fi deopotrivă generos, erudit şi călăuză. Este generos întrucît îşi risipeşte timpul implicîndu-se în cercetarea țesăturii de scrieri care apar într-un ritm epuizant. Este erudit deoarece judecățile sale se constituie în consecvența unei perspective temeinicite de cunoştințe vaste şi profunde, amplificate de limpezimea gîndirii din care decurg. Este călăuză deoarece aşează lucrurile în dreptul lor natural, explicînd atît perspectiva, cît şi abaterile. În cele din urmă, voi spune, iarăşi, că este generos deoarece nu-şi risipeşte timpul, ci şi-l sacrifică pentru noi toți, cei ce beneficiem de erudiția unui ghid competent.

[3] „Blîndețea" şi „generozitatea" despre care vorbeam mai sus nu înseamnă nicidecum toleranță nediscriminată față de nonvaloare. Mai ales în ultimul timp, Profesorul Petre Gheorghe Bârlea şi-a pus la grea încercare vechi şi solide prietenii cu decanii unor facultăți din țară, cu directorii de şcoli doctorale şi cu unii profesori de mare anvergură, prin faptul că s-a implicat în respingerea unor teze de doctorat, de abilitare, de obținere a gradelor de conferențiar sau profesor, atunci cînd a considerat că prestația candidaților (susținuți, cumva, de respectivii prieteni) a coborît sub standardele minime acceptabile…

BDD-V4310 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:14 UTC)

Poate, însă, că cel mai aproape de sufletul celui astăzi omagiat sînt trei realizări care îl vădesc a fi fondator şi părinte al unor întreprinderi care nu au menirea de a pune în valoare propriile realizări şi propria persoană, ci de a constitui un fel de Şcoală, de seminar în care să se formeze noi generaţii. Prima dintre acestea este Colocviul Internaţional „Latinitate – Romanitate – Românitate", care se desfăşoară la Tîrgovişte, începînd cu anul 2001, continuînd neştirbit şi în ziua de astăzi, apoi Simpozionul Internaţional „Diversitate şi Identitate Culturală în Europa", manifestare completată cu o publicaţie devenită prestigioasă printre specialişti, mai cu seamă printre cei preocupaţi de interculturalitate şi multiculturalitate – revista DICE.

*

Înainte, peste şi dincolo de toate acestea, însă, se înalţă autorul de monografii, studii şi articole ştiinţifice, de note, comentarii, prefeţe, apoi editorul, adică filologul şi lingvistul care a lucrat şi scris cîteva mii de pagini. La o primă privire, tematica preocupărilor manifeste în volumele şi studiile Profesorului Petre Gheorghe Bârlea poate descumpăni datorită amplitudinii şi a unui anumit soi de gravitate. Totuşi, lăsînd unele aspecte deoparte, aş observa că, fundamental, se poate distinge componenta monografică, prin care cercetătorul se dedică profunzimilor unei personalităţi sau unei teme. Este aspectul care nu-l părăseşte pe cercetător şi pe care cercetătorul nu-l abandonează nici o clipă, de-a lungul scrierilor sale. Aş spune că este aspectul profund constitutiv, de tăria materialului genetic, şi care dă seamă de o fibră profundă a Profesorului. După acest exerciţiu şi această calibrare apar temele propriu-

BDD-V4310 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:14 UTC)

zise. Iarăşi, privind cu atenţie, este una singură, însă abordată sistematic: cu erudită migală, cu tenace curiozitate, cu olimpiană stăpînire. Fenomenul lingvistic este privit în toate componentele sale, de la fonetică la semantică, sub toate formele sale de manifestare, de la stilul popular la retorica înaltă, căutîndu-i-se amănunţit toate valenţele, toate posibilităţile, toate realizările, de la mit la traducere, de la rădăcini la fructe şi, apoi, de la fructele murinde la substanţele care hrănesc rădăcinile. De aceea, susţin că o parte a caracterului complex al operei ştiinţifice a Profesorului Petre Gheorghe Bârlea vine din modalitatea organică în care înţelege, analizează şi explică materia lingvistică, gîndirea şi spiritul care o animă. O altă parte o dă însuşi autorul, el însuşi un gînditor familiarizat cu labirintul proceselor aperceptiv-cognitive care generează fenomenul lingvistic, şi un spirit de o rafinată complexitate. Privind atent, aş mai susţine că toate acestea sînt atributele unui om înzestrat cu o forţă vulcanică, înţelept canalizată şi calibrată prin delicate, dar ferme şi eficiente modalităţi cultural-umane.

*

Toate cele de pînă acum vădesc un mănunchi de trăsături ce definesc în mod esenţial spiritul Profesorului Petre Gheorghe Bârlea. Spiritul este cel al unui erudit rafinat, al unui filolog de forţă, dotat cu generozitatea întemietorului, excelînd în truda caracteristică oricărei fiinţe umane superioare, adică înzestrate cu tendinţa, capacitatea şi forţa – deopotrivă naturale şi educate – de a se edifica şi de a edifica. Pe sine şi pe cei din jur; ca fiinţe spirituale.

BDD-V4310 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:14 UTC)